A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (kilencedik tanács)

2020. június 11.*

„Előzetes döntéshozatal – Hozzáadottérték-adó (héa) – 2006/112/EK irányelv – A 2. cikk (1) bekezdésének c) pontja – Hatály – Adóköteles ügyletek – Ellenérték fejében teljesített szolgáltatásnyújtás – A szerződéses kötelezettségvállalás minimális időtartamának ügyfelek általi be nem tartása esetén fizetett térítés – Minősítés”

A C-43/19. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Tribunal Arbitral Tributário (Centro de Arbitragem Administrativa) (adóügyi választottbíróság [közigazgatási választottbírósági központ], Portugália) a Bírósághoz 2019. január 24-én érkezett, 2019. január 2-i határozatával terjesztett elő

a **Vodafone Portugal – Comunicações Pessoais SA**

és

az **Autoridade Tributária e Aduaneira**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (kilencedik tanács),

tagjai: S. Rodin tanácselnök, D. Šváby és K. Jürimäe (előadó) bírák,

főtanácsnok: G. Pitruzzella,

hivatalvezető: M. Ferreira főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2020. január 30-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Vodafone Portugal – Comunicações Pessoais SA képviseletében S. Fernandes de Almeida, J. Lobato Heitor és A. Costa advogados,

– a portugál kormány képviseletében L. Inez Fernandes, T. Larsen, R. Campos Laires és P. Barros da Costa, meghatalmazotti minőségben,

– az ír kormány képviseletében J. Quaney és M. Browne, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: N. Travers SC,

* Az eljárás nyelve: portugál.

– az Egyesült Királyság kormánya képviseletében Z. Lavery, meghatalmazotti minőségben, segítője: E. Mitrophanous barrister,

– az Európai Bizottság képviseletében kezdetben: L. Lozano Palacios és A. Caeiros, később: L. Lozano Palacios és I. Melo Sampaio, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv (HL 2006. L 347., 1. o.; helyesbítések: HL 2007. L 335., 60. o.; HL 2015. L 323., 31. o.; a továbbiakban: héairányelv) 9., 24., 72. és 73. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Vodafone Portugal – Comunicações Pessoais SA (a továbbiakban: Vodafone) és az Autoridade Tributária e Aduaneira (adó- és vámhatóság, Portugália) között a 2016. novemberi hozzáadottérték-adóra (héa) vonatkozó fordított adózás tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A héairányelv 2. cikke (1) bekezdésének c) pontja előírja, hogy a héa hatálya alá tartozik az „egy tagállamon belül az adóalanyként eljáró személy által ellenérték fejében teljesített szolgáltatásnyújtás”.

4 Ezen irányelv 9. cikkének (1) bekezdése a következőket írja elő:

„»Adóalany« az a személy, aki bármely gazdasági tevékenységet bárhol önállóan végez, tekintet nélkül annak céljára és eredményére.

»Gazdasági tevékenység« a termelők, a kereskedők, illetve a szolgáltatók valamennyi tevékenysége, beleértve a kitermelő ipari és mezőgazdasági tevékenységeket, valamint a szabadfoglalkozású vagy azzal egyenértékű tevékenységeket is. Gazdasági tevékenységnek minősül különösen a materiális vagy immateriális javak tartós bevétel elérése érdekében történő hasznosítása.”

5 Az említett irányelv 24. cikke előírja:

„(1) »Szolgáltatásnyújtás« minden olyan tevékenység, amely nem minősül termékértékesítésnek.

(2) »Távközlési szolgáltatás« a jelek, az írás, a képek és a hangok, illetve bármilyen formájú adat vezetékes, rádióhullám, optikai vagy egyéb elektromágneses rendszer útján történő továbbításával, kibocsátásával, illetve vételével kapcsolatos szolgáltatások, ideértve az adási, sugárzási vagy vételi kapacitások használati jogának átruházását, illetve átengedését is, beleértve a globális információs hálózatokhoz való hozzáférés biztosítását.”

6 Ugyanezen irányelv 64. cikkének (1) bekezdése a következőképpen szól:

„Amennyiben a termékértékesítés vagy szolgáltatásnyújtás során egymást követő időszakonkénti elszámolásra vagy fizetésre kerül sor, a termékértékesítés és a szolgáltatásnyújtás azon időszak lejártakor minősül teljesítettnek, amelyre ezen elszámolások vagy fizetések vonatkoznak.”

7 A héairányelv 72. cikke a következőképpen szól:

„Ezen irányelv alkalmazásában a »szabadpiaci forgalmi érték« az a teljes összeg, amelyet tisztességes versenyfeltételek mellett a megrendelőnek ugyanazon értékesítési szinten, mint amelyen a termékértékesítésre vagy szolgáltatásnyújtásra sor kerül, egy független értékesítőnek vagy szolgáltatónak kellene fizetnie abban az időpontban a kérdéses termékért vagy szolgáltatásért azon tagállamban, amelyben az értékesítés vagy szolgáltatás adóztatandó.

Összehasonlítható termékértékesítés vagy szolgáltatásnyújtás hiányában a »szabadpiaci forgalmi érték« a következőket jelenti:

1. termékek esetében azt az összeget, amely nem alacsonyabb a termék vagy egy hasonló termék vételáránál, vagy vételár hiányában az értékesítés időpontjában meghatározott önköltségi áránál;

2. a szolgáltatások esetében pedig azt az összeget, amely nem alacsonyabb az adóalanynak a szolgáltatás nyújtásával kapcsolatban felmerülő teljes költségénél.”

8 Ezen irányelv 73. cikke előírja:

„A 74–77. cikkben foglaltaktól eltérő termékértékesítés és szolgáltatásnyújtás esetén az adóalap tartalmaz mindent, ami azon teljesítés ellenértékét képezi, amelyet ezért az ügyletért a vevőtől, a szolgáltatás megrendelőjétől vagy harmadik személytől az eladó vagy a szolgáltatás nyújtója kap, vagy amelyet e személyeknek kapniuk kell, beleértve az ezen értékesítés árát közvetlenül befolyásoló támogatásokat.”

A portugál jog

A héatörvénykönyv

9 A Código do Imposto sobre o Valor Acrescentado (a hozzáadottérték-adóról szóló törvénykönyv, a továbbiakban: héatörvénykönyv) 1. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében a héa hatálya alá tartozik az adóalany által e minőségében belföldön ellenszolgáltatás fejében teljesített termékértékesítés és szolgáltatásnyújtás.

10 A héatörvénykönyv 4. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy szolgáltatásnyújtásnak minősül az az ellenszolgáltatás fejében teljesített ügylet, amely nem minősül termékértékesítésnek, Közösségen belüli termékbeszerzésnek vagy termékimportnak.

11 A héatörvénykönyv 16. cikke (6) bekezdésének a) pontja a következőképpen rendelkezik:

„Nem tartoznak az előző bekezdésben említett adóalapba a következők:

a) az ellenérték késedelmes megfizetése miatt keletkezett kamatok és a kötelezettségek teljes vagy részleges nemteljesítése miatt bírósági határozat alapján kártérítésként beszedett összegek”.

Az elektronikus hírközlésről szóló törvény

12 A 2016. június 17-i lei n.º 15/2016 (15/2016. sz. törvény, *Diário da República* I, az I. sorozat 2016. június 17-i 115. száma) által módosított, 2004. február 10-i lei n.° 5/2004 das Comunicações electrónicas (az elektronikus hírközlésről szóló 5/2004. sz. törvény, *Diário da República* I, az I-A. sorozat 2004. február 10-i 34. száma; a továbbiakban: az elektronikus hírközlésről szóló törvény) 47. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőket írja elő:

„(1) Azok a vállalkozások, amelyek nyilvános hírközlő hálózatokat és nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatásokat nyújtanak, kötelesek a nyilvánosság számára, valamint azon személy számára, aki az általuk nyújtott szolgáltatások nyújtására vonatkozó szerződés megkötésére irányuló szándékát kifejezi, megfelelő, átlátható, összehasonlítható és aktualizált információkat rendelkezésre bocsátani az általuk a végfelhasználók és a fogyasztók számára nyújtott szolgáltatásokhoz való hozzáférésre és azok használatára vonatkozó szokásos kikötésekről és feltételekről, részletesen meghatározva azok árait és egyéb terheit, valamint adott esetben a felmondásra vonatkozó feltételekről.

(2) Az előző bekezdés alkalmazásában e vállalkozásoknak […] közzé kell tenniük a következő információkat, amelyeket szintén előzetesen közölni kell azokkal, akik velük szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződést kívánnak kötni:

[…]

c) a rendes árak, meghatározva az egyes szolgáltatásokért fizetendő összegeket és az ár egyes elemeinek tartalmát, különösen a következőkre kiterjedően:
   i) a szolgáltatás aktiválásához, a hozzáféréshez, a használathoz és a kezeléshez kapcsolódó költségek;
   ii) az alkalmazott szokásos engedményekre, a különleges vagy egyedi díjszabási rendszerekre, valamint az esetleges többletterhekre vonatkozó részletes információk;
   iii) a bérbe adott vagy az ügyfél tulajdonába kerülő végberendezésekhez kapcsolódó költségek;
   iv) a szerződés felmondásából eredő terhek, beleértve az eszközök, berendezések visszaszolgáltatását és az előfizetők kezdeményezésére történő idő előtti felmondás esetén alkalmazott kötbér.”

13 Az elektronikus hírközlésről szóló törvény 48. cikke előírja:

„(1) A fogyasztóvédelemre alkalmazandó jogszabályok sérelme nélkül, a nyilvános hírközlő hálózatok rendelkezésre bocsátását vagy a nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtását szerződésben kell rögzíteni, amelyben egyértelműen, teljeskörűen és könnyen hozzáférhető módon fel kell tüntetni a következő információkat:

[…]

g) a szerződés időtartama, valamint a szolgáltatások és a szerződés megújításának, felfüggesztésének és megszüntetésének feltételei;

[…]

(2) A szerződések időtartamára vonatkozó információnak – ideértve azok megújításának és megszüntetésének feltételeit – egyértelműnek és érthetőnek kell lennie, tartós adathordozón kell szerepelnie és magában kell foglalnia a következő elemeket:

a) bármely esetleges hűségidő, amely valamely nevesített és számszerűsített – végberendezések biztosításával, a szolgáltatás beüzemelésével és aktiválásával vagy más kedvezményekkel kapcsolatos – előnynek a fogyasztó részére történő biztosításától függ;

b) a számok és más azonosítók hordozhatóságával kapcsolatos esetleges költségek;

c) az előfizető részéről a hűségidő alatt felmerült, idő előtti felmondással kapcsolatos – lényegében a végberendezések biztosításával, a szolgáltatás beüzemelésével és aktiválásával vagy más kedvezményekkel összefüggésben megfizetett költségek megtérítését szolgáló – esetleges költségek;

[…]

(4) Azok a vállalkozások, amelyek elektronikus hírközlő hálózatokat és/vagy elektronikus hírközlési szolgáltatásokat kínálnak, nem tagadhatják meg a szerződéseknek az előfizetők kezdeményezésére történő megszüntetését azon az alapon, hogy hűségidő áll fenn, és a hűségidő megsértése miatt semmilyen díj megfizetését nem követelhetik, ha nem rendelkeznek a fogyasztó előző bekezdésben említett akaratnyilvánítására vonatkozó bizonyítékkal.

[…]

(11) A hűségidő alatt az előfizető által történő felmondás esetén az előfizető által fizetendő költségek nem haladhatják meg a szolgáltatónál a szolgáltatás beüzemelése során felmerült költségeket, továbbá tilos kártérítés vagy kompenzáció címén bármely összeg felszámítása.

(12) A hűségidő kikötése mellett megkötött szerződés előfizető által történő, idő előtti felmondásából fakadó költségeknek arányosnak kell lenniük az előfizetőnek biztosított, a szerződésben nevesített és számszerűsített előnnyel, és nem feleltethetők meg automatikusan a felmondásának napján fennmaradó részletek teljes értékének.

(13) Az előző bekezdésben foglaltak szempontjából a végberendezések szolgáltatása esetén a költségeket az alkalmazandó jogszabályokkal összhangban kell meghatározni, a többi esetben pedig a szóban forgó költségek nem haladhatják meg a biztosított előnyt, amely a szolgáltatást nyújtó társaság számára a szerződésben rögzített időtartammal arányosan még nem térült meg az idő előtti felmondás hatálybalépésének napján.”

14 Az elektronikus hírközlésről szóló törvénynek „A fogyasztónak minősülő előfizetők részére nyújtott szolgáltatás felfüggesztése és megszüntetése” című 52-A. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ha a szolgáltatásokat fogyasztónak minősülő előfizetők részére nyújtják, a számlán feltüntetett összegek nemfizetése esetén a nyilvános hírközlő hálózatokat biztosító vagy a nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások kötelesek felszólítani a fogyasztót, 30 napos póthatáridőt biztosítva számára a fizetés teljesítésére, amelynek elmaradása a szolgáltatás felfüggesztését és esetlegesen a szerződés automatikus megszűnését vonja maga után a 3. és 7. cikkben foglaltak értelmében.

[…]

(3) Az (1) bekezdésben előírt póthatáridő lejártát követő 10 napos határidőn belül a nyilvános hírközlő hálózatokat biztosító vagy a nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatásokat nyújtó vállalkozásoknak kötelező módon 30 napra fel kell függeszteniük a szolgáltatást, amennyiben a fogyasztó a fenti határidő lejártát követően sem fizette meg a tartozást, vagy írásban nem kötött fizetési megállapodást a vállalkozással az esedékes összegek kiegyenlítése érdekében.

[…]

(7) A szerződés automatikusan megszűnik, ha a felfüggesztés 30 napos időtartama lejár anélkül, hogy a fogyasztó a teljes esedékes összeget megfizette volna, vagy írásban megkötötte volna a fizetési megállapodást.

(8) Az előző bekezdésben hivatkozott megszűnés nem érinti a szerződés hűségidő alatti felmondása miatt térítés vagy kompenzáció jogcímén fizetendő összeg felszámítását a [2010. június 1-jei decreto-lei n.º 56/2010 (56/2010. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet, *Diário da República*, az I. sorozat 2010. június 6-i 106. száma)] rendelkezéseiben foglaltak értelmében és az ott előírt korlátok között.

(9) A fogyasztó 52. cikk (5) bekezdésében előírt előzetes írásbeli felszólítását követően a fizetési megállapodás szerinti bármely esedékes részlet nemfizetése kötelező módon a szerződés megszűnését eredményezi, az előző bekezdésben foglaltak alkalmazásával.

(10) A jelen cikkben foglaltaknak a nyilvános hírközlő hálózatokat biztosító vagy a nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások által történő megsértése, konkrétan a szolgáltatás nyújtásának a (3) bekezdésben foglaltakba ütköző folytatása vagy számlának a szolgáltatás kötelező felfüggesztésének időpontját követő kiállítása által, azzal a jogkövetkezménnyel jár, hogy a fogyasztóval szemben nem érvényesíthető a nyújtott szolgáltatás ellenértéke és az adósság behajtásával kapcsolatban felmerült eljárási költségek megfizetésének kötelezettsége.

(11) Az előző bekezdésben foglaltakat nem lehet alkalmazni a szolgáltatás felfüggesztését követően kiállított olyan számlákra, amelyek a felfüggesztést megelőzően ténylegesen nyújtott szolgáltatásokkal vagy a szerződés idő előtti megszüntetése esetére jogszerűen előírt költségekkel kapcsolatosak.

[…]”

Az 56/2010. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet

15 Az 56/2010. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 1. cikke szerint:

„Ez a rendelet korlátokat állapít meg az elektronikus hírközlési szolgáltatásokhoz való hozzáférésre szolgáló berendezések visszakapcsolására irányuló szolgáltatás nyújtása, valamint a szerződésnek a hűségidő alatti időszakban történő felmondása miatt fizetendő összegek felszámítása tekintetében a felhasználók elektronikus hírközléshez való jogainak biztosítása és ebben az ágazatban a hatékonyabb verseny előmozdítása érdekében.”

16 E felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 2. cikkének (2) és (3) bekezdése a következőket írja elő:

„(2) A hűségidő alatt a szerződés felmondása és a berendezés visszakapcsolása címén tilos a következőknél magasabb összegű díjat felszámítani:

a) Az előfizető által már megfizetett összegnek, valamint a fogyasztónak a mobil hírközlési szolgáltatóval szembeni esetleges követelésének levonását követően ezen időszak első hat hónapjában az eszköznek, berendezésnek a beszerzése vagy birtokba adása időpontjában fennálló bármilyen csökkentés, kedvezmény vagy támogatás nélküli értékének 100%-a;

b) Az előfizető által már megfizetett összegnek, valamint a fogyasztónak a mobil hírközlési szolgáltatóval szembeni esetleges követelésének levonását követően ezen időszak első hat hónapját követően az eszköznek, berendezésnek a beszerzése vagy birtokba adása időpontjában fennálló bármilyen csökkentés, kedvezmény vagy támogatás nélküli értékének 80%-a;

c) Az előfizető által már megfizetett összegnek, valamint a fogyasztónak a mobil hírközlési szolgáltatóval szembeni esetleges követelésének levonását követően a hűségidő utolsó évében az eszköznek, berendezésnek a beszerzése vagy birtokba adása időpontjában fennálló bármilyen csökkentés, kedvezmény vagy támogatás nélküli értékének 50%-a;

(3) Tilos a hűségidő alatt a szerződés felmondása miatti térítés vagy kompenzáció címén bármilyen, az előző bekezdésben említettnél magasabb díjat felszámítani.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

17 A Vodafone Lisszabonban (Portugália) székhellyel rendelkező társaság, amelynek tevékenységi köre az elektronikus hírközlés, a vezetékes telefonszolgáltatás és a vezeték nélküli internethozzáférés területén történő szolgáltatásnyújtás.

18 Tevékenysége keretében a Vodafone szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződéseket köt ügyfeleivel, amely szerződések közül egyesek olyan különleges promóciós kikötéseket tartalmaznak, amelyeknek az a feltétele, hogy ezen ügyfelek hűséget vállalnak egy előre meghatározott minimális időtartamra (a továbbiakban: hűségidő). E kikötések értelmében az ügyfelek kötelezettséget vállalnak arra, hogy a Vodafone-nal szerződéses jogviszonyt tartanak fenn, valamint, hogy a Vodafone által értékesített árukat és szolgáltatásokat erre az időszakra előnyös kereskedelmi feltételek mellett használják fel, különös tekintettel a szerződött szolgáltatásokért fizetendő árra.

19 A hűségidő e szolgáltatások függvényében változhat. Ezen időszak célja, hogy lehetővé tegye a Vodafone számára azon beruházása részbeni megtérülését, amely a berendezésekre és infrastruktúrákra, valamint egyéb költségekre vonatkozik, mint például a szolgáltatás aktiválásával és az ügyfeleknek nyújtott különleges előnyökkel kapcsolatos költségek. Az, hogy az ügyfelek a hűségidőt nekik felróható okok miatt nem tartják be, azt vonja maga után, hogy az említett ügyfelek megfizetik a szerződésekben előírt összegeket. Ezen összegek célja, hogy visszatartsák ugyanezen ügyfeleket attól, hogy megszegjék a hűségidőt.

20 A 15/2016. sz. törvénnyel végrehajtott módosítást követően a Vodafone 2016 augusztusa óta az elektronikus hírközlésről szóló törvény 48. cikke alapján meghatározta a hűségidő ügyfelek általi megszegése esetén fizetendő összeget, és ennek során az ezen ügyfelek számára a velük kötött szerződéseknek megfelelően juttatott előnyök számítását vette alapul, amelyek tekintetében e szerződések felmondásának időpontjában a Vodafone még nem kapott ellentételezést. A nemzeti jognak megfelelően ugyanis a hűségidő be nem tartása esetén fizetendő összeget a hűségidő eltelt részének arányában kell kiszámítani, az ügyfélnek a szerződés szerint nyújtott, a szerződésben nevesített és számszerűsített előnyök alapján. Ez az összeg nem haladhatja meg azokat a költségeket, amelyeket a Vodafone a szolgáltatás beüzemelésével kapcsolatban viselt.

21 2016 novemberét illetően a Vodafone a hűségidő megszegése címén kapott összegek (a továbbiakban: az alapügyben szóban forgó összegek) után a héát fordított adózás keretében vallotta be. Ezt követően 2017. október 13-án közigazgatási jogorvoslati kérelmet nyújtott be ezen adó fordított adózás keretében történt bevallásával szemben, mivel e társaság úgy ítélte meg, hogy az alapügyben szóban forgó összegek nem tartoznak a héa hatálya alá.

22 Mivel e kérelmet az adó- és vámhatóság 2018. január 8-i határozatával elutasította, a Vodafone ezt követően a kérdést előterjesztő bíróság, azaz a Tribunal Arbitral Tributário (Centro de Arbitragem Administrativa) (adóügyi választottbíróság [közigazgatási választottbírósági központ], Portugália) elé kérelmet terjesztett annak megállapítása iránt, hogy jogellenes az alapügyben szóban forgó összegek után 2016 novembere vonatkozásában felszámított héa fordított adózás keretében történt bevallása.

23 Az e bíróság előtti eljárást a 2018. november 22-i MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia (C-295/17, EU:C:2018:942) ítélet alapjául szolgáló ügy befejezéséig felfüggesztették, majd ezen eljárást 2018. november 28-tól folytatták.

24 A Tribunal Arbitral Tributário (Centro de Arbitragem Administrativa) (adóügyi választottbíróság [közigazgatási választottbírósági központ]) először is megállapítja, hogy a szerződések idő előtti felmondása gazdasági kárt okoz a Vodafone-nak, ami nyilvánvalónak tűnik, ha e felmondásra a szerződés teljesítésének megkezdésekor kerül sor, és ha e gazdasági szereplő az ügyfélnek promóciós előnyöket biztosított. A kérdést előterjesztő bíróság szerint vélelmezni kell, hogy az említett gazdasági szereplőnek kára keletkezett. Ezenkívül az elektronikus hírközlésről szóló törvény 48. cikke (2) bekezdésének c) pontjából és 52-A. cikkének (8) bekezdéséből az következik, hogy a szerződésnek a hűségidő alatt történő felmondása kompenzáció címén igazolja az ellentételezést „a végberendezések szolgáltatásával, a szolgáltatás beüzemelésével és aktiválásával vagy más kedvezményekkel összefüggésben megfizetett költségek megtérítés[e]” érdekében. Következésképpen e bíróság vélelmezi, hogy a Vodafone viseli e költségeket, és hogy az alapügyben szóban forgó összegek célja, hogy e költségek megtérüljenek.

25 Ezt követően a kérdést előterjesztő bíróság bizonyítottnak tekinti azt a tényt, hogy a hűségidő, mint az ügyfél számára az előnyös kereskedelmi feltételekhez való hozzáférés feltétele, elengedhetetlen ahhoz, hogy lehetővé váljon a Vodafone számára, hogy megtérüljön azon beruházásának egy része, amely a globális infrastruktúrákhoz (hálózatok, berendezések és létesítmények), az ügyfelek felkutatásához (kereskedelmi és marketingkampányok, valamint partnerszervezetek részére történő jutalékfizetés), a szerződött szolgáltatás aktiválásához, a kedvezmények vagy ingyenes szolgáltatások címén biztosított előnyökhöz, valamint a berendezések beüzemeléséhez és beszerzéséhez szükséges költségekhez kapcsolódik.

26 Végül, ami az előzetes döntéshozatal iránti kérelem szükségességét illeti, tekintettel a 2018. november 22-i MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia ítéletre (C-295/17, EU:C:2018:942), a kérdést előterjesztő bíróság egyrészt rámutat arra, hogy az alapügyben szóban forgó összegeket és az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben szereplő összegeket eltérően számították ki.

27 Másrészt úgy tűnik, hogy a 2018. november 22-i MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia ítéletben (C-295/17, EU:C:2018:942) a Bíróság jelentőséget tulajdonított azon ténynek, hogy ebben az ügyben összefüggés volt a hűségidő megszegése miatt fizetett összeg, és azon összeg között, amelyet az érintett piaci szereplő ezen időszak fennmaradó részében a szerződés felmondása hiányában kapott volna. Ennélfogva a kérdést előterjesztő bíróság szükségesnek ítélte, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszen a Bíróság elé annak meghatározása érdekében, hogy az a körülmény, hogy az alapügyben szóban forgó összegek nem egyeznek meg azokkal az összegekkel, amelyeket a szerződés felmondása hiányában a hűségidő fennmaradó részében fizettek volna, releváns-e annak meghatározása szempontjából, hogy az alapügyben szóban forgó összegek a héairányelv 2. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében vett, ellenérték fejében teljesített szolgáltatásnyújtás díjazásának minősülnek.

28 E körülmények között a Tribunal Arbitral Tributário (Centro de Arbitragem Administrativa) (adóügyi választottbíróság [közigazgatási választottbírósági központ]) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a [héairányelv] 2. cikke (1) bekezdésének c) pontját, 9., 24., 72. és 73. cikkét, hogy héaköteles szolgáltatásnyújtásnak minősül az, ha az elektronikus hírközlési szolgáltató korábbi ügyfeleivel szemben (akik számára promóciós kedvezményeket biztosított, amelyek lényege a beüzemeléssel, a szolgáltatás aktiválásával, a hordozhatósággal vagy a berendezésekkel kapcsolatos díjmentesség, vagy különleges díjszabások alkalmazása lehet hűségidő betartására vonatkozó kötelezettségvállalás fejében, amelyet azok nekik felróható okok miatt nem teljesítettek) olyan összeget számít fel, amely jogszabály alapján nem haladhatja meg a szolgáltató vállalkozásnak a szolgáltatás beüzemelésével kapcsolatban felmerült költségeit, és amelynek arányosnak kell lennie az ügyfél számára biztosított, a megkötött szerződésben ekként nevesített és számszerűsített előnyökkel, amiért is az nem feleltethető meg automatikusan a szerződés megszüntetésének időpontjában fennmaradó esedékes részletek teljes értékével?

2) A fent említett jogszabályok értelmében az a tény, hogy ezen összegeket a szerződés megszűnését követően követelik, amikor a szolgáltató már nem nyújt szolgáltatást az ügyfélnek, és a szerződés megszűnését követően a szolgáltatás tényleges igénybevételére nem került sor, kizárja-e, hogy ezek az összegek valamely szolgáltatásnyújtás ellenértékének minősüljenek?

3) A fent említett jogszabályok értelmében ki kell-e zárni, hogy a szóban forgó összeg szolgáltatásnyújtás ellenértékének minősüljön amiatt, hogy a szolgáltató és annak korábbi ügyfelei jogszabály erejénél fogva szabványszerződés keretében előzetesen határozták meg a korábbi ügyfelek által a szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződésben kikötött hűségidő megsértése esetén fizetendő összeg számítására szolgáló képletet?

4) A fent említett jogszabályok értelmében ki kell-e zárni, hogy a szóban forgó összeg szolgáltatásnyújtás ellenértékének minősüljön, ha a vitatott összeg nem felel meg annak az összegnek, amelyet a szolgáltató a hűségidőből fennmaradó időben kapott volna akkor, ha a szerződés nem szűnik meg?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

29 Kérdéseivel, amelyeket célszerű együtt vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a héairányelv 2. cikke (1) bekezdésének c) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy azokat az összegeket, amelyeket valamely gazdasági szereplő kap az előnyös kereskedelmi feltételek ügyfélnek történő biztosítása ellenében hűségidő betartását előíró, szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződésnek ezen ügyfél érdekkörében felmerült okokból történő, idő előtti felmondása esetén, úgy kell tekinteni, mint amelyek az e rendelkezés értelmében vett, ellenérték fejében teljesített szolgáltatásnyújtás díjazásának minősülnek.

30 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a héairányelvnek a héa hatályát meghatározó 2. cikke (1) bekezdésének c) pontja szerint ezen adó hatálya alá tartozik az egy tagállamon belül az adóalanyként eljáró személy által ellenérték fejében teljesített szolgáltatásnyújtás.

31 Valamely szolgáltatásnyújtás csak akkor minősül „ellenérték” fejében teljesítettnek e rendelkezés értelmében, ha a szolgáltatásnyújtó és a szolgáltatás igénybevevője között létezik olyan jogviszony, amelynek keretében kölcsönös szolgáltatások kerülnek átadásra úgy, hogy a szolgáltatásnyújtó által kapott juttatás képezi a szolgáltatás igénybevevője számára nyújtott szolgáltatás tényleges ellenértékét. Erről van szó abban az esetben, ha a nyújtott szolgáltatás és a kapott ellenérték között közvetlen kapcsolat áll fenn (2018. november 22-i MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia ítélet, C-295/17, EU:C:2018:942, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

32 A szolgáltatás igénybevevőjének nyújtott szolgáltatás és a ténylegesen kapott ellenérték közötti közvetlen kapcsolatot illetően a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a valamely szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződés aláírásakor megfizetett ár ellenértéke az a jog, hogy az ügyfél igénybe veheti az e szerződésből eredő kötelezettségek teljesítését azon ténytől függetlenül, hogy az ügyfél érvényesíti-e ezen jogát. Ily módon a szolgáltatás nyújtója teljesíti ezt a szolgáltatást, mivel olyan helyzetbe hozza az ügyfelet, hogy igénybe veheti azt, így a fent említett kapcsolatot nem érinti az a tény, hogy az ügyfél nem élt az említett joggal (lásd ebben az értelemben: 2018. november 22-i MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia ítélet, C-295/17, EU:C:2018:942, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

33 E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy azt az előre meghatározott összeget, amelyet valamely gazdasági szereplő a minimális hűségidőt előíró, szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződésnek az ügyfele általi vagy ez utóbbinak felróható okból, idő előtt történő felmondása esetén szed be, és amely összeg azon összegnek felel meg, amelyet e gazdasági szereplő e felmondás hiányában az ezen időszak fennmaradó idejére szedett volna be, ellenérték fejében teljesített szolgáltatásnyújtás díjazásának kell

minősíteni, és mint ilyet, ezen adó hatálya alá tartozónak kell tekinteni, jóllehet az ezen felmondás a szerződésben foglalt termékek vagy szolgáltatások a szerződés szerinti minimális hűségidő lejárta előtti megszüntetéséhez vezet (lásd ebben az értelemben: 2018. november 22-i MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia ítélet, C-295/17, EU:C:2018:942, 12., 45. és 57. pont; 2019. július 3-i UniCredit Leasing ítélet, C-242/18, EU:C:2019:558, 70. pont).

34 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információk szerint az alapügyben szóban forgó összegeket a szerződésben meghatározott képlet szerint, a nemzeti jogban előírt feltételek tiszteletben tartása mellett számítják ki. E tájékoztatásból kitűnik, hogy ezen összegek nem lehetnek magasabbak a szolgáltatónál az e szolgáltatások nyújtása során felmerült költségeknél, és arányosnak kell lenniük az ügyfélnek nyújtott előnnyel, amelyet e minőségében az e szolgáltatóval kötött szerződésben nevesítettek és számszerűsítettek. Így az említett összegek nem felelnek meg automatikusan sem a szerződés felmondásának időpontjában még esedékes szolgáltatások értékének, sem azoknak az összegeknek, amelyeket a szolgáltató a hűségidő fennmaradó részében kapott volna e felmondás hiányában.

35 Először is meg kell állapítani, hogy az előző pontban kifejtett körülmények között az ügyfél által a Vodafone részére fizetett összeg ellenértéke az ügyfél azon jogából áll, hogy igénybe vegye a szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződésből következő kötelezettségeknek az e gazdasági szereplő általi teljesítését, még akkor is, ha ezen ügyfél a neki felróható okból nem kívánja vagy nem tudja érvényesíteni e jogot (lásd analógia útján: 2018. november 22-i MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia ítélet, C-295/17, EU:C:2018:942, 45. pont).

36 E körülmények között ugyanis a Vodafone olyan helyzetbe hozza az ügyfelet, hogy az – a jelen ítélet 32. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében – igénybe veheti a szolgáltatást, és e szolgáltatás megszüntetése nem a Vodafone-nak tudható be.

37 Egyrészt a Vodafone kötelezettséget vállal arra, hogy ügyfeleinek a velük kötött szerződésekben szereplő szolgáltatásokat az e szerződésekben kikötött feltételek mellett nyújtja. Másrészt ezen ügyfelek kötelezettséget vállalnak arra, hogy megfizetik az említett szerződésekben előírt havi törlesztőrészleteket, valamint adott esetben azon összegeket, amelyek akkor fizetendők, ha ugyanezen szerződéseket esetleg a hűségidő lejárta előtt az ő érdekkörükben felmerült okokból felmondják.

38 Ebben az összefüggésben, amint azt a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, ezek az összegek az e szolgáltató által számukra nyújtott szolgáltatásokhoz kapcsolódó költségek egy részének visszatérítettését jelentik, amelynek megtérítésére ezen ügyfelek az ilyen felmondás esetére kötelezettséget vállaltak.

39 Következésképpen az említett összegeket úgy kell tekinteni, mint amelyek a szolgáltató által vállalt, az ügyfelek részére nyújtandó szolgáltatás árának egy részét képezik, amely beépül a havi törlesztőrészletek árába abban az esetben, ha ezen ügyfelek nem tartják be a hűségidőt. E körülmények között ugyanezen összegeknek azonos a céljuk azon havi törlesztőrészletek céljával, amelyeket főszabály szerint akkor kellett volna fizetni, ha a vevők nem részesültek volna azon kereskedelmi előnyökből, amelyek feltételéül szabták e hűségidő betartását.

40 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a gazdasági realitás szempontjából, amely a közös héarendszer alkalmazásának alapvető feltétele, a szerződés idő előtti felmondásakor fizetendő összeg arra irányul, hogy a gazdasági szereplő számára biztosítsa a nyújtott szolgáltatás minimális szerződéses díjazását (lásd ebben az értelemben: 2018. november 22-i MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia ítélet, C-295/17, EU:C:2018:942, 61. pont).

41 Következésképpen, amint arra a portugál és az ír kormány, valamint az Európai Bizottság észrevételeiben hivatkozik, amennyiben ezen ügyfelek nem tartják be az említett hűségidőt, a szolgáltatásnyújtást teljesítettnek kell tekinteni, mivel az említett ügyfeleket olyan helyzetbe hozták, hogy igénybe tudják venni e szolgáltatásokat.

42 E körülmények között az alapügyben szóban forgó összegeket úgy kell tekinteni, mint amelyek az e gazdasági szereplő által az említett szolgáltatásokért kapott juttatás részét képezik. E tekintetben nincs jelentősége annak, hogy a 2018. november 22-i MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia ítélet (C-295/17, EU:C:2018:942) alapjául szolgáló ügyben szereplő összegektől eltérően a szóban forgó összegek nem teszik lehetővé a Vodafone számára, hogy ugyanazon jövedelemre tegyen szert, mint amelyet akkor kapott volna, ha az ügyfél nem mondta volna fel idő előtt a szerződést.

43 Másodszor, a jelen ítélet 31. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatból eredő azon feltételt illetően, amely szerint a kifizetett összegeknek egy egyedileg meghatározható szolgáltatás tényleges ellenértékét kell képezniük, meg kell állapítani, hogy mind a nyújtandó szolgáltatás, mind az e szolgáltatás igénybevételéhez való jog ellenértéke a Vodafone és az ügyfelei közötti szerződés megkötésekor kerül meghatározásra. Így különösen a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információkból kitűnik, hogy a szolgáltatás ellenértékét pontosan meghatározott szempontok alapján határozzák meg, amelyek rögzítik mind a havi törlesztőrészleteket, mind pedig azt, hogy miként kell kiszámítani az idő előtti felmondás miatt járó összeget.

44 Az ügyfél által fizetett ellenérték ennélfogva nem ingyenes, és nem is esetleges (lásd ebben az értelemben: 1994. március 3-i Tolsma-ítélet, C-16/93, EU:C:1994:80, 19. pont), nem nehezen számszerűsíthető, és nem is bizonytalan (lásd ebben az értelemben: 2016. november 10-i Baštová ítélet, C-432/15, EU:C:2016:855, 35. pont).

45 A Vodafone állításával ellentétben ez az összeg egyáltalán nem feleltethető meg az 1988. március 8-i Apple and Pear Development Council ítélet (102/86, EU:C:1988:120) értelmében vett, jogszabály által előírt kifizetésnek, vagy olyan kifizetésnek, amelynek célja, hogy a gazdasági szereplőnek a szerződés ügyfél általi felmondása nyomán keletkezett kára – a 2007. július 18-i Société thermale d'Eugénie-les-Bains ítélet (C-277/05, EU:C:2007:440) értelmében – megtérüljön.

46 Egyrészt ugyanis, noha az említett összeg kiszámítását törvényi és rendeleti rendelkezések határozzák meg, nem vitatott, hogy ugyanezen összeg megfizetésére olyan jogviszony keretében kerül sor, amelyet a szolgáltatás nyújtója és ügyfele közötti kölcsönös szolgáltatáscsere jellemez, és hogy ennek keretében e fizetés az ügyfél számára szerződéses kötelezettségnek minősül.

47 Másrészt a Vodafone azon érvét illetően, amely szerint a hűségidő megszegése címén fizetendő összeg a Vodafone-t ért kár megtérítésére irányuló térítésnek minősül, először is meg kell állapítani, hogy ez az érv az alapügyben szóban forgó nemzeti jog realitásába ütközik, mivel e jognak megfelelően – a kérdést előterjesztő bíróság által e tekintetben végzett vizsgálat fenntartásával – a gazdasági szereplő nem tud a szerződés idő előtti felmondása esetén kártérítési vagy kompenzációs összegeket az ügyfél terhére elszámolni.

48 Másodszor, az említett érvnek az alapügyben szóban forgó ügyletek valós gazdasági tartalmára tekintettel sem lehet helyt adni.

49 A gazdasági megközelítés keretében ugyanis a szolgáltató úgy határozza meg a szolgáltatásának árát és a törlesztőrészleteket, hogy figyelembe veszi e szolgáltatás költségeit és a szerződéses kötelezettségvállalás minimális időtartamát. Amint a jelen ítélet 39. pontjában megállapítást nyert, az idő előtti felmondás esetén fizetendő összeg úgy tekintendő, mint amely szerves részét képezi annak az árnak, amelynek megfizetésére az ügyfél vállalt kötelezettséget a szolgáltató szerződéses kötelezettségeinek szolgáltató általi teljesítése ellenében.

50 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a héairányelv 2. cikke (1) bekezdésének c) pontját úgy kell értelmezni, hogy azokat az összegeket, amelyeket valamely gazdasági szereplő kap az előnyös kereskedelmi feltételek ügyfélnek történő biztosítása ellenében hűségidő betartását előíró, szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződésnek ezen ügyfél érdekkörében felmerült okokból történő, idő előtti felmondása esetén, úgy kell tekinteni, mint amelyek az e rendelkezés értelmében vett, ellenérték fejében teljesített szolgáltatásnyújtás díjazásának minősülnek.

A költségekről

51 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (kilencedik tanács) a következőképpen határozott:

A közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv 2. cikke (1) bekezdésének c) pontját úgy kell értelmezni, hogy azokat az összegeket, amelyeket valamely gazdasági szereplő kap az előnyös kereskedelmi feltételek ügyfélnek történő biztosítása ellenében hűségidő betartását előíró, szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződésnek ezen ügyfél érdekkörében felmerült okokból történő, idő előtti felmondása esetén, úgy kell tekinteni, mint amelyek az e rendelkezés értelmében vett, ellenérték fejében teljesített szolgáltatásnyújtás díjazásának minősülnek.

Aláírások